

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

PAOLA MENGOZZIHO

přednesené dne 5. dubna 2011¹

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vychází ze sporu mezi německou společností Bayer CropScience AG (dále jen „společnost Bayer“) a nizozemskou společností Realchemie Nederland BV (dále jen „společnost Realchemie“) před německými soudy. Společnost Bayer vytýkala společnosti Realchemie, že porušila práva k jednomu z jejích patentů. V rámci tohoto řízení uložil soud společnosti Realchemie zaplatit „pořádkovou pokutu“ ve smyslu německého práva. Vzhledem k tomu, že se společnost Bayer hodlala domoci výkonu této pořádkové pokuty v Nizozemsku, navrhla, aby bylo rozhodnutí o uložení pokuty uznáno a vykonáno v tomto členském státě a za tímto účelem zahájila řízení o výkonu rozhodnutí. První otázkou vznesenou překládajícím – nizozemským – soudem je otázka, zda taková pokuta spadá mezi občanské a obchodní věci ve smyslu článku 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech².

vlastnictví³ ukládá členskými státy, aby uložily rozsáhlejší náhradu nákladů žalovanému v rámci řízení, jehož předmětem je uznání a výkon rozhodnutí vydaných ve státě původu, jejichž předmětem je ochrana práva duševního vlastnictví.

I – Právní rámec**A – Unijní právo**

1. Nařízení č. 44/2001

2. Zadruhé se předkládající soud táže Soudního dvora, zda článek 14 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního

3. Podle druhého bodu odůvodnění nařízení č. 44/2001 je cílem tohoto nařízení zejména

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42.

3 — Úř. věst. L 195, s. 16; Zvl. vyd. 17/02, s. 32.

přijmout „[p]ředpisy, které umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí členskými státy, pro které je toto nařízení závazné“.

členském státě byla bez dalšího uznávána bez potřeby jakéhokoli dalšího řízení, kromě sporných případů.

4. Šestý a sedmý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001 uvádí:

„(6) Za účelem dosažení volného pohybu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech je nezbytné a vhodné, aby se pravidla upravující příslušnost a uznání a výkon rozhodnutí řídila právním nástrojem Společenství, který by byl závazný a přímo použitelný.“

(7) Oblast působnosti tohoto nařízení by měla zahrnovat všechny hlavní věci spadající do oblasti občanského a obchodního práva kromě určitých přesně stanovených záležitostí“.

5. Šestnáctý a sedmnáctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001 stanoví:

„(16) Vzájemná důvěra ve výkon spravedlnosti v rámci Společenství umožňuje, aby rozhodnutí vydaná v kterémkoli

(17) Na základě stejné zásady vzájemné důvěry musí být postup pro výkon rozhodnutí vydaného v jednom členském státě v jiném členském státě účinný a rychlý. K tomuto účelu by mělo být prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí vydáno v zásadě bez dalšího po zcela formální kontrole předložených písemností, aniž by měl soud možnost vznést bez návrhu jakékoli důvody pro nevykonání soudního rozhodnutí ve smyslu tohoto nařízení“.

6. Devatenáctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001 stanoví, že „[m]usí být zajištěna návaznost mezi Bruselskou úmlouvou [z roku 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen ‚Bruselská úmluva‘)⁴] a tímto nařízením a musí být za tímto účelem stanovena přechodná ustanovení. Stejná potřeba návaznosti platí, pokud jde o výklad Bruselské úmluvy Soudním dvorem“.

7. Článek 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001 stanoví, že „[n]ařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu.

4 — Konsolidované znění (Úř. věst. 1998, C 27, s. 1).

Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní a správní“.

2. Směrnice 2004/48

8. Podle článku 32 nařízení č. 44/2001 „[...] se ‚rozhodnutím‘ rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem“.

12. Třetí bod odůvodnění směrnice 2004/48 stanoví, že „bez účinných prostředků k dodržování práv duševního vlastnictví je bržděna inovace a tvořivost a jsou omezovány investice. Je proto nezbytné zajistit, aby hmotné právo duševního vlastnictví, které nyní tvoří rozsáhlou část *acquis communautaire*, bylo ve Společenství používáno účinně“.

9. Článek 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 stanoví zásadu, podle které „rozhodnutí se neuzná [...] jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost“.

13. Osmý až desátý bod odůvodnění směrnice 2004/48 uvádí:

10. Článek 38 odst. 1 nařízení č. 44/2001 stanoví, že „[r]ozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, bude v jiném členském státě vykonáno poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné“.

„(8) Rozdíly mezi úpravami v jednotlivých členských státech týkajícími se prostředků k dodržování práv duševního vlastnictví jsou na újmu řádnému fungování vnitřního trhu a znemožňují zajištění rovnocenné úrovně ochrany práv duševního vlastnictví v celém Společenství. Tato situace nepodporuje volný pohyb v rámci vnitřního trhu ani vytvoření prostředí příznivého pro zdravou hospodářskou soutěž.“

11. Článek 49 nařízení č. 44/2001 stanoví, že „[c]izí soudní rozhodnutí o zaplacení penále jsou v dožádaném členském státě vykonatelná pouze tehdy, jestliže je výše penále s konečnou platností stanovena soudy členského státu původu“.

(9) [...] Sbližování právních předpisů členských států v této oblasti je proto nezbytným předpokladem řádného fungování vnitřního trhu.

(10) Cílem této směrnice je sblížení právních systémů tak, aby byla zajištěna vysoká, rovnocenná a stejnorodá úroveň ochrany [duševního vlastnictví na vnitřním trhu] vnitřního trhu“.

14. Jedenáctý bod odůvodnění směrnice 2004/48 stanoví, že „[c]ílem této směrnice není harmonizovat předpisy pro soudní spolupráci, soudní příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ani určovat rozhodné právo. Existují nástroje Společenství, které tyto záležitosti obecně upravují a vztahují se také na duševní vlastnictví“.

15. Článek 1 směrnice 2004/48 stanoví, že tato směrnice „se týká opatření, řízení a nápravných opatření nezbytných k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví“.

16. Článek 2 odst. 1 směrnice 2004/48 stanoví, že „[a]niž jsou dotčeny prostředky stanovené právními předpisy Společenství nebo vnitrostátními právními předpisy, které jsou nebo mohou být pro nositele práv výhodnější, použijí se opatření, řízení a nápravná opatření stanovená touto směrnicí v souladu s článkem 3 na jakékoli porušení práv duševního vlastnictví stanovené právem Společenství

nebo vnitrostátním právem dotčeného členského státu“.

17. Článek 14 směrnice 2004/48, nadepsaný „Náklady řízení“, stanoví, že „[č]lenské státy zajistí, aby rozumné a přiměřené náklady řízení a další náklady strany úspěšné ve sporu byly zpravidla uhrazeny stranou, která ve sporu neuspěla, jestliže tomu nebrání spravedlnost“.

B – Německá právní úprava

18. Ustanovení §§ 890 a 891 německého občanského soudního řádu (Zivilprozessordnung, dále jen „ZPO“) zní následovně:

„§ 890

Nucený výkon povinnosti zdržet se určitého jednání či určité jednání strpět

1. Poruší-li povinná osoba svou povinnost zdržet se určitého jednání či určité jednání strpět, uloží se jí na návrh oprávněné osoby soudem v prvním stupni pořádková pokuta a, pro případ její nedobytnosti, náhradní trest odnětí svobody, nebo trest odnětí svobody o délce trvání nejvýše šesti měsíců. Pořádkovou pokutu lze uložit do výše 250 000 eur, trest odnětí svobody celkem na dva roky.

2. Uložení pokuty musí předcházet povinné poučení o následcích v případě nesplnění povinnosti, které na návrh vydá soud prvního stupně, není-li již obsaženo v rozsudku o uložení povinnosti.
2. [JBeitrO] se použije rovněž na vymáhání pohledávek uvedených v odstavci 1 soudními orgány spolkových zemí, pokud pohledávky vycházejí z federální právní úpravy“.
3. Povinné osobě může být na návrh oprávněné osoby rovněž uložena povinnost zřídit záruku pro případ jakékoliv budoucí škody, která vznikne ve stanovené lhůtě na základě jakéhokoliv jiného porušení.

C – Nizozemská právní úprava

§ 891

Řízení, slyšení povinné osoby, náklady řízení

Rozhodnutí na základě ustanovení §§ 887 až 890 jsou vydávána formou usnesení. [...]"

20. Ze spisu vyplývá, že Nizozemské království provedlo do svého vnitrostátního právního řádu článek 14 směrnice 2004/48 prostřednictvím ustanovení § 1019h nizozemského občanského soudního řádu. Podle vyjádření předkládajícího soudu toto ustanovení umožňuje ve věcech, na které se vztahuje tato směrnice, uložení rozsáhlejších nákladů řízení, než je běžné.

19. Ustanovení § 1 nařízení o vymáhání soudních pohledávek (Justizbeitreibungsordnung, dále jen „JBeitrO“) stanoví:

„1. Vymáhání následujících pohledávek se řídí tímto [JBeitrO], spadá-li do pravomoci federálních soudních orgánů:

[...]

(3) pořádkové pokuty a penále;

[...].

II – Spor v původním řízení a předběžné otázky

21. Spor v původním řízení probíhá mezi společnostmi Realchemie a společností Bayer u Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko) a vznikl v rámci řízení předtím zahájeného společností Bayer v Německu.

22. Na základě žaloby podané společností Bayer u Landgericht Düsseldorf (Německo) v rámci řízení, jehož cílem bylo uložení

předběžných opatření, zakázal tento soud společnosti Realchemie usnesením ze dne 19. prosince 2005 (dále jen „základní usnesení“) z důvodu porušení patentových práv dovážet do Německa některé pesticidy, ve zmíněném státě je držet nebo uvádět na trh. Pro případ nesplnění tohoto soudního příkazu bylo stanoveno penále. Dále Landgericht Düsseldorf společnosti Realchemie uložil povinnost sdělovat údaje o obchodních transakcích se zmíněnými pesticidy a předat své skladové zásoby do soudní úschovy. V základním usnesení Landgericht Düsseldorf rovněž uložil společnosti Realchemie náhradu nákladů řízení⁵.

23. Landgericht Düsseldorf uložil usnesením ze dne 17. srpna 2006 na návrh společnosti Bayer podle ustanovení § 890 ZPO společnosti Realchemie tzv. „pořádkovou“ pokutu ve výši 20 000 eur, splatnou v pokladně uvedeného soudu, za neuposlechnutí příkazu zdržet se určitého jednání obsaženého v základním usnesení. Společnosti Realchemie byla na základě usnesení uložena rovněž náhrada nákladů řízení⁶.

24. Landgericht Düsseldorf novým usnesením ze dne 6. října 2006 uložil společnosti Realchemie penále ve výši 15 000 eur, aby ji přiměl k poskytnutí údajů o obchodních transakcích uvedených v základním usnesení. Společnosti Realchemie byla mimoto uložena

náhrada nákladů tohoto řízení, které vedlo k vydání tohoto usnesení o uložení penále⁷.

25. Je nesporné, že těchto šest rozhodnutí bylo společnosti Realchemie doručeno.

26. Dne 6. dubna 2007 se společnost Bayer obrátila na soudce příslušného pro vydávání předběžných opatření Rechtbank's-Hertogenbosch (Nizozemsko) s návrhem na prohlášení vykonatelnosti všech šesti rozhodnutí přijatých Landgericht Düsseldorf v Nizozemsku. Společnost Bayer rovněž navrhla, aby byla společnosti Realchemie uložena náhrada nákladů v rámci tohoto řízení. Dne 10. dubna 2007 uvedený soudce příslušný pro vydávání předběžných opatření vyhověl návrhu společnosti Bayer a uložil společnosti Realchemie náhradu nákladů řízení ve výši 482 eur.

27. Dne 14. června 2007 podala společnost Realchemie opravný prostředek ve smyslu článku 43 nařízení č. 44/2001, když se dovolávala důvodu pro odmítnutí výkonu podle čl. 34 bodu 2 uvedeného nařízení. Tvrdila, že základní usnesení jakožto usnesení o uložení pořádkové pokuty a usnesení o uložení penále nemohou být uznána a vykonána v jiném členském státě, neboť byla vydána bez účasti společnosti Realchemie a bez ústního jednání. Pokud jde o rozhodnutí o nákladech řízení, nemohou být uznána, ani vykonána, neboť představují nedílnou součást tří výše uvedených usnesení. Co se týče konkrétněji usnesení o uložení pořádkové pokuty, společnost Realchemie tvrdila, že návrh společnosti

5 — Usnesením ze dne 29. srpna 2006 stanovil Landgericht Düsseldorf náhradu nákladů řízení na částku 7 829,60 eur.

6 — Usnesením ze dne 19. září 2006 stanovil Landgericht Düsseldorf náhradu nákladů řízení na částku 898,60 eur.

7 — Usnesením ze dne 11. listopadu 2006 stanovil Landgericht Düsseldorf náhradu nákladů řízení na částku 852,40 eur.

Bayer na prohlášení vykonatelnosti musí být zamítnut, jelikož pokuta, která se podle JBeitrO vymáhá *ex officio* německými soudními orgány, případně nikoli společnosti Bayer, nýbrž německému státu.

28. Dne 26. února 2008 občanskoprávní senát Rechtbank's-Hertogenbosch po vylisnutí účastnic řízení zamítl opravný prostředek podaný společností Realchemie, potvrdil rozhodnutí ze dne 10. dubna 2007 a uložil společnosti Realchemie náhradu nákladů řízení ve výši 1 155 eur. Rechtbank's-Hertogenbosch měl za to, že třebaže tři sporná usnesení byla vydána pouze na návrh společnosti Bayer, jsou rozhodnutí ve smyslu článku 32 nařízení č. 44/2001. Pokud jde o usnesení o uložení pořádkové pokuty, Rechtbank's-Hertogenbosch rozhodl, že skutečnost, že Gerichtskasse, tedy soudní pokladně Landgericht Düsseldorf, musí být zaplácena částka 20 000 eur, nemění nic na tom, že společnost Bayer má právo a zájem na tom, aby společnost Realchemie skutečně pokutu pokladně zaplatila. Cílem pokuty je totiž zajistit splnění povinností vyplývajících ze základního usnesení v zájmu účastníka řízení, který měl ve věci úspěch, tedy společnosti Bayer. Společnost Bayer tedy měla zájem na výkonu usnesení o uložení pokuty v Nizozemsku. Nakonec, Rechtbank's-Hertogenbosch uložil společnosti Realchemie náhradu nákladů řízení, které stanovil obvyklým způsobem, a to v rozporu s návrhem společnosti Bayer na použití ustanovení § 1019h nizozemského

občanského soudního řádu nebo přinejmenším článku 14 směrnice 2004/48.

29. Vzhledem k tomu, že proti rozhodnutí o opravném prostředku na základě článku 43 nařízení č. 44/2001 je možné podat kasační opravný prostředek podle článku 44 uvedeného nařízení a jeho přílohy V, podala společnost Realchemie kasační opravný prostředek u Hoge Raad der Nederlanden, ve kterém se domáhala zrušení rozhodnutí Rechtbank's-Hertogenbosch ze dne 26. února 2008. Společnost Bayer podala vzájemný kasační opravný prostředek, ve kterém navrhla kasační opravný prostředek společnosti Realchemie zamítnout a uložit jí náhradu skutečných nákladů řízení na základě článku 14 směrnice 2004/48, ve spojení s ustanovením § 1019h nizozemského občanského soudního řádu.

30. Generální advokát u Hoge Raad der Nederlanden přednesl své stanovisko dne 26. června 2009, ve kterém navrhl, aby se uvedený soud před vydáním rozhodnutí obrátil na Soudní dvůr.

31. V návaznosti na tyto skutečnosti Hoge Raad der Nederlanden označil dva aspekty, ohledně kterých je nezbytný výklad Soudního dvora.

32. Jednak se ohledně usnesení o uložení pořádkové pokuty táže, zda může spadat do věcné působnosti nařízení č. 44/2001 vzhledem k veřejnoprávním hlediskům, kterými se vyznačuje. Uvedená pokuta totiž tvoří

sankci za porušení soudního příkazu. Je uložena německým soudem na návrh soukromého účastníka řízení, ale musí být zaplácena poté, co soudní orgány přistoupily k jejímu vymáhání *ex officio*, pokladně soudu ve prospěch německého státu, a nikoliv účastníkovi řízení, který podal návrh na její uložení.

dvoru následující dvě předběžné otázky na základě článku 234 ES:

„1. Je nutno pojem ‚věci občanské a obchodní‘ obsažený v článku 1 nařízení [č. 44/2001] vykládat v tom smyslu, že se [uvedené] nařízení použije i na uznávání a výkon rozhodnutí, jež zahrnuje uložení platby pokuty podle ustanovení § 890 [ZPO]?”

33. Dále pak má Hoge Raad der Nederlanden pochybnosti ohledně použitelnosti článku 14 směrnice 2004/48 ve sporu v původním řízení. Vzhledem k tomu, že se lze domnívat, že cílem této směrnice je zajistit účinné dodržování práv duševního vlastnictví a že uznávání a výkon rozhodnutí týkajícího se těchto práv může představovat součást účinného dodržování uvedených práv, směrnice 2004/48 stanoví, že opatření, řízení a nápravná opatření stanovená touto směrnicí se použijí na jakékoli porušení práv duševního vlastnictví⁸. Je-li však ovšem řízení, jehož předmětem je výkon rozhodnutí, spočívá v přezkumu splnění podmínek týkajících se uznání a výkonu soudem, nespadá do působnosti uvedené směrnice.

2. Je nutno článek 14 směrnice [2004/48] vykládat v tom smyslu, že se použije i na řízení, jehož předmětem je výkon:

a) rozhodnutí o porušení práva duševního vlastnictví vydaného v jiném členském státě,

b) rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, kterým bylo uloženo penále nebo byla uložena pokuta pro neuposlechnutí zákazu porušování práva duševního vlastnictví,

c) usnesení o nákladech řízení vydaných v jiném členském státě, která vycházejí z rozhodnutí uvedených v písm. a) a b)?“

34. Vzhledem k obtížím při výkladu unijního práva se tedy Hoge Raad der Nederlanden rozhodl přerušit řízení a předkládacím rozhodnutím, které kanceláři Soudního dvora došlo dne 21. října 2009, položit Soudnímu

⁸ — Viz čl. 2 odst. 1 směrnice 2004/48.

III – Řízení před Soudním dvorem

1. Úvodní poznámky

35. Společnost Realchemie, nizozemská a německá vláda, jakož i Evropská komise předložily písemná vyjádření před Soudním dvorem.

36. Na jednání konaném dne 25. ledna 2011 přednesly svá vyjádření společnost Realchemie, německá vláda a Komise.

38. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda lze rozhodnutí o uložení platby pořádkové pokuty společnosti Realchemie vydané v Německu na základě ustanovení § 890 ZPO uznat a vykonat v Nizozemsku na základě nařízení č. 44/2001. Soudní dvůr je tedy žádán, aby stanovil, zda taková pokuta spadá mezi občanské a obchodní věci ve smyslu článku 1 uvedeného nařízení.

39. Úvodem bych rád učinil dvě řady poznámek.

IV – Právní analýza

A – K první otázce

37. Po uvedení několika úvodních poznámek zanalyzují právní režim pořádkové pokuty upravené německým právem, abych následně posoudil její charakteristické znaky s přihlédnutím k judikatuře Soudního dvora.

40. Zaprvé se jedná o připomenutí návaznosti mezi Bruselskou úmluvou a nařízením č. 44/2001, jak uvádí devatenáctý bod odůvodnění uvedeného nařízení⁹. Soudní dvůr logicky vyvodil, že „jelikož nařízení č. 44/2001 nyní ve vztazích mezi členskými státy nahrazuje Bruselskou úmluvu, platí výklad [ustanovení uvedené úmluvy] podaný Soudním dvorem rovněž pro [ustanovení uvedeného nařízení], pokud lze ustanovení Bruselské úmluvy a ustanovení nařízení č. 44/2001 kvalifikovat jako rovnocenná“¹⁰. Tak tomu je

⁹ – Viz bod 6 tohoto stanoviska.

¹⁰ – Rozsudek ze dne 23. dubna 2009, Draka NK Cables a další (C-167/08, Sb. rozh. s. I-3477, bod 20).

v případě článku 1 nařízení č. 44/2001, jehož znění je totožné se zněním článku 1 Bruselské úmluvy. V rámci projednávání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se tedy lze užitečně dovolávat judikatury vydané na základě uvedené úmluvy. Stejně je tomu v případě různých důvodových zpráv vydaných v této věci¹¹.

41. Zadrugé uvádím, že článek 1 nařízení č. 44/2001, ve spojení s jeho sedmým bodem odůvodnění, který zdůrazňuje význam toho, aby do oblasti působnosti nařízení byly zahrnuty „všechny hlavní věci spadající do oblasti občanského a obchodního práva“, svědčí ve prospěch výkladu uvedených věcí, který směřuje k tomu, aby zahrnovaly to, co tvoří jejich podstatu v zájmu evropských států a z evropského pohledu¹². Tyto „občanské a obchodní věci“ v důsledku toho tvoří autonomní pojem unijního práva, jenž nezávisí na vnitrostátních kvalifikacích, které každý členský stát přiznává soudním řízením a písemnostem, které lze uznat a vykonat, a musí být vykládán

ve světle vývoje, cílů a systematiky uvedeného nařízení¹³.

2. Právní režim pořádkové pokuty v německém právu

42. Podle souběžných vyjádření předkládajícího soudu, společnosti Realchemie a německé vlády má pořádková pokuta stanovená v § 890 ZPO za cíl nucený výkon práva stanoveného předtím rozhodnutím soudu strpět určité jednání či zdržet se určitého jednání podle německého práva. Poruší-li povinná osoba svou povinnost zdržet se určitého jednání či toto jednání strpět, je třeba ji přinutit k plnění původní povinnosti. Toto donucení je prováděno prostřednictvím ustanovení § 890 ZPO, který zavádí „napomenutí“. Toto napomenutí může mít dvě formy, a sice formu pořádkové pokuty nebo formu trestu odnětí svobody. Z uvedeného ustanovení § 890 rovněž vyplývá, že soud může rozhodnout o přímém uložení trestu odnětí svobody, aniž nutně musí předtím uložit pořádkovou pokutu.

43. Podle téhož ustanovení § 890 ZPO se dále napomenutí uloží na návrh oprávněné osoby.

11 — Stejně jako zpráva J. Jenarda k úmluvě ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1979, C 59, s. 54) (dále jen „Jenardova zpráva“) a zpráva P. Schlossera k úmluvě ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska k úmluvě o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, jakož i k protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem (Úř. věst. 1979, C 59, s. 71) (dále jen „Schlosserova zpráva“) bude rovněž použita důvodová zpráva F. Pocara k úmluvě o příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech podepsané v Luganu dne 30. října 2007 (Úř. věst. 2009, C 319, s. 1) (dále jen „Pocarova zpráva“), protože nařízení č. 44/2001 bylo základem pro uvedenou úmluvu.

12 — Rozsudek ze dne 15. února 2007, Lechouritou a další (C-292/05, Sb. rozh. s. I-1519, bod 28).

13 — Pokud jde o článek 1 Bruselské úmluvy, viz rozsudky ze dne 14. října 1976, LTU (29/76, Recueil, s. 1541, bod 3), ze dne 16. prosince 1980, Rüffer (814/79, Recueil, s. 3807, bod 7 a citovaná judikatura) a ze dne 21. dubna 1993, Sonntag (C-172/91, Recueil, s. I-1963, bod 18); pokud jde o nařízení č. 44/2001, viz výše uvedený rozsudek Draka NK Cables a další (bod 19 a citovaná judikatura) a rozsudek ze dne 23. dubna 2009, Falco Privatstiftung a Rabitsch (C-533/07, Sb. rozh. s. I-3327, bod 20 a citovaná judikatura).

Napomenutí může být uloženo pouze, pokud mu předchází povinné poučení povinné osoby o následcích v případě nesplnění své povinnosti¹⁴. Jestliže došlo k porušení povinností, po podání návrhu oprávněné osoby a po vyslechnutí povinné osoby¹⁵ je německý soud oprávněn vydat napomenutí, které v projednávané věci spočívalo v uložení pořádkové pokuty ve výši 20 000 eur společnosti Realchemie za to, že nesplnila svou povinnost vyplývající ze základního usnesení.

pořádkovou pokutu a které uvádí oprávněnou osobu, částku a stanovené lhůty¹⁷.

3. Právní posouzení

a) Neúčinnost kritéria hlavní a vedlejší věci

44. Uvedená pokuta mohla tedy být uložena pouze na návrh společnosti Bayer. Není však uložena v její prospěch. Pořádková pokuta musí být zaplácena pokladně soudu jakožto příjem státního rozpočtu. Je vymáhána *ex officio*. Orgánem příslušným k jejímu výkonu je předseda soudu¹⁶.

46. Jedna ze zvláštností situace dotčené v původním řízení vychází ze skutečnosti, že spor, v jehož rámci bylo vydáno usnesení o uložení pořádkové pokuty v Německu, se týká předběžných opatření.

45. Společnost Realchemie dodává, aniž se k tomu vyjadřují další zúčastněné osoby, že usnesení o napomenutí nepředstavuje jako takové exekuční titul. Je pouze deklaratorní povahy. Jediným exekučním titulem, který lze uznat a vykonat v dožádaném státě, je vyúčtování nákladů řízení, které zahrnuje

47. Jedná-li se o taková opatření, postoj Soudního dvora spočíval v rozhodování, že „vzhledem k tomu, že předběžná nebo zajišťovací opatření jsou způsobilá ochránit různorodá práva, jejich zahrnutí do působnosti úmluvy je určeno nikoliv jejich vlastní povahou, ale povahou práv, jejichž ochranu zajišťují“¹⁸.

14 — Ze spisu vyplývá, že základní usnesení skutečně obsahovalo toto povinné poučení o následcích v případě nesplnění povinností adresované společnosti Realchemie.

15 — Ustanovení § 891 ZPO.

16 — Ustanovení § 1 odst. 1 bodu 3 JBeitR.

17 — Z písemného vyjádření předloženého společností Realchemie vyplývá, že orgán příslušný k výkonu pořádkové pokuty skutečně vydal vyúčtování nákladů dne 23. srpna 2006.

18 — Rozsudky ze dne 27. března 1979, de Cavel (143/78, Recueil, s. 1055, bod 8), ze dne 26. března 1992, Reichert a Kockler (C-261/90, Recueil, s. I-2149, bod 32) a ze dne 17. listopadu 1998, Van Uden (C-391/95, Recueil, s. I-7091, bod 33).

48. V projednávané věci bylo usnesení o uložení pořádkové pokuty vydáno v rámci „hlavního“ sporu, jehož cílem bylo uložení předběžných opatření za účelem prozatímního zajištění dodržování práva duševního vlastnictví, práva zjevně občanskoprávní povahy. Vzhledem k tomu, že usnesení o uložení pořádkové pokuty nemohlo být vydáno v případě neexistence základního usnesení, prvně uvedené usnesení je podpůrné ve vztahu k druhému a je na něm závislé. Občanskoprávní povaha základního usnesení určuje povahu usnesení o uložení pořádkové pokuty. Jak navrhuje německá vláda, za účelem odpovědi na první položenou otázku by tak stačilo přezkoumat, zda může být na základě článku 1 nařízení č. 44/2001 uznáno a vykonáno základní usnesení. Jelikož tomu tak skutečně je, spadá mezi občanské a obchodní věci rovněž usnesení o uložení pořádkové pokuty.

49. Tento návrh je lákavý, neboť je jednoduchý a účinný. Musí být nicméně okamžitě zamítnut, neboť použití kritéria podpůrnosti naráží v projednávané věci na skutečnost, která obzvláště upoutává pozornost. Jak bylo totiž uvedeno výše, pořádková pokuta je napomenutím ve smyslu německého práva, ale není jedinou formou napomenutí, neboť existuje rovněž možnost, že německý soud uloží trest odnětí svobody. V krajním případě by navrhované uvažování mohlo vést k závěru, že trest odnětí svobody spadá do působnosti článku 1 nařízení č. 44/2001, je-li uložen v rámci hlavního sporu týkajícího se předběžných opatření přijatých za účelem ukončení porušování práva občanskoprávní povahy.

Vzhledem k tomu, že taková situace je zjevně vyloučena, Soudní dvůr bude muset přijmout v rámci své analýzy jiné kritérium.

b) Dopady pořádkové pokuty na povahu právních vztahů mezi stranami sporu nebo na předmět sporu

i) Obecné směry poskytnuté judikaturou Soudního dvora

50. Vzhledem k tomu, že zvláštní kritérium stanovené Soudním dvorem v případě existence předběžných opatření nelze v rámci projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce použít, je třeba použít obecné směry, které Soudní dvůr poskytl v kontextu své judikatury týkající se článku 1 Bruselské úmluvy.

51. Z této ustálené judikatury tak vyplývá, že pojem „věci občanské a obchodní“ je třeba vykládat s přihlédnutím k tomu, že „některé kategorie soudních rozhodnutí musí být vyloučeny z působnosti úmluvy z důvodu prvků, které charakterizují povahu právních vztahů mezi stranami sporu nebo předmět tohoto

sporu“¹⁹. Obě tato kritéria – povaha právních vztahů mezi stranami sporu nebo předmět sporu – dosud sloužily k vymezení hranice mezi spory spadajícími pod občanské a obchodní věci z důvodu skutečnosti, že jejich cílem je úprava soukromoprávního vztahu, a spory spadajícími pod veřejnoprávní vztahy.

chování nebo postupům, které předpokládají uplatnění výsad veřejné moci jednou ze stran sporu, ale proti úkonům uskutečněným jednotlivci²².

52. V souvislosti s prvním kritériem Soudní dvůr ukládá povinnost „určit právní vztah existující mezi stranami sporu a přezkoumat základ a podmínky výkonu podané žaloby“²⁰. Soudní dvůr tak rozhodl, že právní vztah mezi stranami sporu je soukromoprávním vztahem, jedná-li se o spor mezi dvěma jednotlivci a pokud účastník, který podal žalobu, tak uplatnil právní prostředek, který měl možnost podat na základě zákonného přechodu práv stanoveného ustanovením občanského práva, aniž tato žaloba odpovídala výkonu jakýchkoliv výjimečných pravomocí, které jdou nad rámec pravidel obecného práva použitelných na vztahy mezi jednotlivci²¹. Stejně bylo rozhodnuto o žalobě podané nikoli proti

53. Mimoto pouhá skutečnost, že jedna ze stran sporu je veřejnoprávním orgánem, nemá automaticky za následek vyloučení sporu z působnosti nařízení č. 44/2001. Uvedený spor bude vyloučen pouze tehdy, když veřejný orgán jako strana sporu mezi tímto orgánem a jednotlivcem jedná v rámci výkonu veřejné moci²³. „Uplatnění výsad veřejné moci jednou ze stran sporu z důvodu výkonu jejich výjimečných pravomocí, které jdou nad rámec pravidel obecného práva použitelných na vztahy mezi jednotlivci, totiž takový spor vylučuje z oblasti občanské a obchodní ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení [...] č. 44/2001“²⁴.

54. Pokud jde o druhé kritérium, je třeba uvést, že se jej týká méně rozsáhlá judikatura Soudního dvora. Soudní dvůr zcela izolovaně a v rozporu se svou dřívější judikaturou uvedl v rozsudku vydaném v roce 1991, že „[z]a

19 — Výše uvedený rozsudek LTU (bod 4); rozsudek ze dne 14. listopadu 2002, Baten (C-271/00, Recueil, s. I-10489, bod 29); rozsudek ze dne 15. května 2003, Préserveatrice foncière TIARD (C-266/01, Recueil, s. I-4867, bod 21) a výše uvedený rozsudek Lechouritou a další (bod 30).

20 — Rozsudek ze dne 5. února 2004, Frahuil (C-265/02, Recueil, s. I-1543, bod 20 a citovaná judikatura).

21 — Tamtéž (bod 21).

22 — Rozsudek ze dne 28. dubna 2009, Apostolides (C-420/07, Sb. rozh. s. I-3571, bod 45).

23 — Výše uvedené rozsudky LTU (bod 4); Rüffer (bod 8); Sonntag (bod 20); Baten (bod 30); Préserveatrice foncière TIARD (bod 22); Lechouritou a další (bod 31) a Apostolides (bod 43).

24 — Výše uvedené rozsudky Lechouritou a další (bod 33 a citovaná judikatura) a Apostolides (bod 44). Pokud jde o systematickou analýzu judikatury Soudního dvora k této otázce, odkazují na stanovisko generálního advokáta Ruiz-Jaraba Colomera přednesené ve věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Lechouritou a další, a konkrétněji na body 37 a násl. uvedeného stanoviska.

účelem určení, zda spor spadá do působnosti [uvedené] úmluvy, je třeba zohlednit *pouze* předmět tohoto sporu²⁵. Toto řešení nebylo od té doby zopakováno a Soudní dvůr se pouze následně omezil na uvedení, že „jestliže je spor z důvodu svého předmětu vyloučen z působnosti úmluvy, existence předběžné otázky, o které musí soud rozhodnout za účelem rozhodnutí tohoto sporu, nemůže bez ohledu na obsah této otázky odůvodňovat použití úmluvy“²⁶. Následně Soudní dvůr převzal svou principiální úvahu, když odkazuje jak na právní vztah mezi účastníky, tak na předmět sporu²⁷.

izolovaně, že účastnice základního řízení a řízení, v němž byla uložena pořádková pokuta, jsou totožné, a to tím spíše, že pouze společnost Bayer má právo zahájit řízení týkající se uvedené pokuty. Německá vláda se domnívala, že dovolávaným právem je právo na respektování práva duševního vlastnictví společnosti Bayer a nevychází tedy z čistě veřejnoprávního aktu. V rámci řízení, které vedlo k uložení pořádkové pokuty, německý stát pouze pomáhá oprávněné osobě při zajištění dodržování jejího práva a pokuta posiluje příkaz k ukončení určitého jednání. Z tohoto důvodu musí hmotné právo uvedené v základním usnesení určovat povahu sporu.

55. S ohledem na výše uvedené skutečnosti je tak třeba přezkoumat, zda došlo k uplatnění jakýchkoliv výsad veřejné moci v řízení, v němž bylo vydáno usnesení o uložení pořádkové pokuty, na základě posouzení povahy právního vztahu mezi účastníky a předmětu sporu.

57. S touto analýzou se nemohu ztotožnit.

ii) Použití na projednávanou věc

56. Komise v podstatě tvrdila, že usnesení o uložení pořádkové pokuty nelze posuzovat

58. Pořádková pokuta, tak jak je upravená a zavedená německým právem, se skládá z prvků občanskoprávní povahy spadajících do soukromého práva a současně z veřejnoprávních prvků. Za účelem odpovědi na položenou otázku toto různorodé složení vyžaduje, aby bylo provedeno porovnání každého z těchto prvků.

59. Pořádková pokuta byla sice uložena proto, že společnost Realchemie nesplnila povinnosti, které jí byly uloženy základním usnesením. Skutečnost, že společnost Realchemie splní uvedené povinnosti, samozřejmě

25 — Rozsudek ze dne 25. července 1991, Rich (C-190/89, Recueil, s. I-3855, bod 26). Kurzíva doplněna autorem tohoto stanoviska.

26 — Rozsudek ze dne 20. ledna 1994, Owens Bank (C-129/92, Recueil, s. I-117, bod 34).

27 — Viz judikatura citovaná v poznámce pod čarou 19.

přispěje k zajištění prozatímní ochrany práva duševního vlastnictví společnosti Bayer, která je mimoto jediným subjektem, který se může u německého soudu domáhat uložení pořádkové pokuty.

60. Bez povšimnutí však nelze nechat skutečnost, že s ohledem na funkci a cíl sledovaný pořádkovou pokutou, jejího skutečného příjemce a podmínky pro její vymáhání jsou veřejnoprávní aspekty určující a svědčí ve prospěch vyloučení pořádkové pokuty z oblasti občanských a obchodních věcí ve smyslu článku 1 nařízení č. 44/2001.

61. Pokud jde o funkci pořádkové pokuty a sledovaný cíl, není podle mého názoru možné bez dalšího přijmout závěr, že pokuta nesleduje jiné cíle než cíl skutečné ochrany práva společnosti Bayer, uznaného v základním usnesení. Situace není zjevně tak jednoznačná.

62. Pořádková pokuta je donucovacím opatřením, které má přirozeně represivní povahu. Zúčastněné osoby se rozsáhle vyjadřovaly ohledně skutečnosti, zda má pořádková pokuta především preventivní či represivní

povahu, když uváděly argument, že pokud by měl mít přednost preventivní aspekt, spadala by pořádková pokuta mezi občanské a obchodní věci.

63. Podle mého názoru je třeba rozlišit dva časové okamžiky: preventivní aspekt platí po celé období mezi vydáním základního usnesení – které obsahuje povinné poučení o následcích v případě nesplnění povinnosti – a zahájením řízení o uložení pokuty. Během tohoto období účastník, který neměl ve věci úspěch – společnost Realchemie – je v plném rozsahu srozuměna s následky v případě nesplnění povinností uložených základním usnesením. Pouhá existence povinného poučení o následcích v případě nesplnění povinnosti může stačit k tomu, aby odradila povinnou osobu od porušování uloženého příkazu. Naproti tomu poruší-li uvedená povinná osoba podmínky základního usnesení, je jasné, že uložení pořádkové pokuty má tak především represivní povahu. Úlohou ani cílem pořádkové pokuty není náhrada škody vzniklé společnosti Bayer nebo poskytnutí odškodnění této společnosti za pokračování v porušování jejího práva duševního vlastnictví společností Realchemie bez ohledu na příkazy obsažené v základním usnesení. Dále pak sankcionována není skutečnost, že společnost Realchemie pokračovala ve svém předpokládaném²⁸ porušování práva společnosti Bayer. Naopak, německý soud uložení pořádkové pokuty trestá porušení příkazu uloženého soudními orgány, v projednávané věci příkazu ke splnění povinností popsanych v základním usnesení. Cílem řízení, které vede k uložení pořádkové pokuty, je tedy skutečně sankce v širším

28 — Nelze totiž opomenout, že základní usnesení je pouze předběžným opatřením, kterým je tedy dočasně rozhodnuto o údajném – ale nikoliv zcela prokázaném – porušení práva duševního vlastnictví společností Realchemie.

smyslu za protiprávní porušení soudního příkazu. Nelze tedy tvrdit, že kritérium, kterému je třeba dát přednost, je kritérium hmotného práva dotčeného v základním usnesení, neboť toto kritérium nemá žádný dopad na uložení pořádkové pokuty: určující je pouze skutečnost, že došlo k porušení příkazu jednat nebo se zdržet určitého jednání vydaného soudním orgánem. Soukromý zájem tedy ustupuje ve prospěch zájmu veřejného, kterým je dodržování soudních rozhodnutí.

Tato možnost však nepředstavuje nic jiného než projev smíšené povahy pořádkové pokuty a nesmí být považována za určující hledisko.

64. Z tohoto důvodu nelze podle mého názoru tvrdit, že povaha právního vztahu mezi stranami sporu nebyla v rámci řízení, které vedlo k uložení pokuty, změněna ve srovnání s hlavním řízením, které vedlo k přijetí základního usnesení. Uložení pokuty musí navrhnout samozřejmě společnost Bayer. Je skutečností, že tuto sankci lze uložit pouze tehdy, pokud zájem společnosti Bayer na dodržování základního usnesení splývá se zájmem státu na výkonu svých soudních rozhodnutí. Podle německých právních předpisů tak účastník řízení, který měl v základním sporu úspěch, může přispět k uskutečňování veřejného zájmu tím, že zahájí řízení o uložení pokuty, ale jedná se pouze o možnost a soud nemůže pořádkovou pokutu uložit z vlastního podnětu.

65. Společnost Bayer totiž poté, co navrhla uložení pořádkové pokuty, již v řízení nehraje žádnou úlohu, řízení se jí vůbec netýká. Jestliže původně byly účastnicemi základního řízení společnosti Realchemie a Bayer, pokud jde o řízení o uložení pokuty, spor se týká pouze společnosti Realchemie a soudu, tedy porušovatele soudního rozhodnutí a orgánu, který toto rozhodnutí přijal. Spor se tak zjevně změnil ze striktně soukromoprávního vztahu – základní spor existoval mezi společnostmi Realchemie a Bayer – na vztah, který má nezpochybnitelně veřejnoprávní prvky – a sice sankce za nedodržení soudního rozhodnutí.

66. Tato analýza je potvrzena skutečností, že společnost Bayer není příjemcem pořádkové pokuty, která musí být zaplacená pokladně soudu ve prospěch veřejné moci. Vymáhání pořádkové pokuty spadá do monopolu soudních orgánů, s vyloučením jakéhokoliv zásahu účastníka, který řízení zahájil. Spojení těchto prvků poskytuje důkaz, že výkon pořádkové pokuty má za cíl uplatnění práva státu na trestání jednání nebo zdržení se jednání neslučitelných s uloženými příkazy, a nikoliv

práva společnosti Bayer na respektování jejího práva duševního vlastnictví.

jinému individuálně poškozenému účastníkovi, spadají do působnosti úmluvy“.

67. Netvrdím, že je pořádková pokuta zcela srovnatelná s trestněprávním rozhodnutím, domnívám se však, že poznatky uvedené ve Schlosserově zprávě²⁹ za účelem vysvětlení rozdílů mezi občanským a trestním právem mohou užitečně poskytnout vysvětlení právě pro zjištění, jaký postoj je třeba zaujmout v takto nejednoznačném případě. V bodě 29 uvedené zprávy je uvedeno, že „trestněprávní řízení a rozhodnutí jakéhokoliv druhu jsou vyloučena z působnosti úmluvy. To neplatí pouze pro trestněprávní řízení *stricto sensu*: ostatní represivní řízení použitelná v případě porušení příkazů a zákazů, která sledují veřejný zájem, rovněž nespádají do občanského práva. V určitých případech se může jevit obtížné kvalifikovat tresty soukromoprávní povahy, které existují v různých formách v mnoha právních systémech [...]. Vzhledem k tomu, že v četných právních systémech je umožněno, aby se soukromí žalobci rovněž účastnili veřejného trestněprávního řízení, není možné použít jako kritérium pro vymezení povahy osoby, která zahájila řízení. Určujícím hlediskem je skutečnost, zda sankce přináší prospěch individuálně soukromému žalobci nebo jakékoliv jiné soukromé osobě, či nikoli. Z tohoto důvodu tak rozhodnutí vydaná dánskými pracovními soudy, která ukládají zaplacení pokuty žalobci nebo jakémukoliv

68. Schlosserova zpráva, použitá na projednávanou věc, potvrzuje můj původní přístup. Jedná se o řízení represivního typu použitelné v případě porušení příkazu. Kritérium osoby, která zahájila řízení, musí být považováno za druhotné, přičemž určujícím hlediskem je to, kdo má prospěch ze sankce a zda k platbě pokuty dochází ve prospěch žalobce jako soukromého účastníka řízení. V projednávané věci přísluší právo k podání žaloby společnosti Bayer, ale nelze tvrdit, že má ze sankce prospěch, protože pokuta není placena v její prospěch. Nejsou tedy splněny veškeré podmínky k tomu, aby bylo možné mít za to, že pořádková pokuta spadá mezi občanské a obchodní věci, a tudíž do působnosti nařízení č. 44/2001.

c) Srovnávací analýza pořádkové pokuty a penále ve smyslu článku 49 nařízení č. 44/2001

69. Stanoviska zúčastněných osob se rovněž liší ohledně skutečnosti, zda lze pořádkovou pokutu považovat za penále podle článku 49 nařízení č. 44/2001. Německá vláda se zejména domnívá, že je zcela možné použít

29 — Citovaná v poznámce pod čarou 11.

analogii, neboť v německém právu se penále a pořádková pokuta nijak neliší, protože musí být zaplacený státu a samotné znění tohoto nařízení nečiní rozdíl podle toho, zda je penále placeno státu nebo soukromému účastníkovi.

70. Přesto je nutno konstatovat, že článek 49 uvedeného nařízení nezakotvil německé pojetí penále. To je v každém případě uvedeno v bodě 213 Schlosserovy zprávy, který uvádí penále jako „[s]kutečnost, že je žalovanému uložena povinnost provést daný úkon a současně zaplatit určitou částku žalobci v případě, že tento úkon neprovede. [...] Úmluva nicméně neupravuje otázku, zda lze takový výkon provést v případě penále uloženého za nedodržení soudního rozhodnutí nikoliv ve prospěch účastníka řízení, který výkon navrhl, ale ve prospěch státu“. I kdyby tak Soudní dvůr rozhodl, že pořádkovou pokutu je třeba považovat za penále – o čemž pochybují –, toto zjištění by neumožňovalo vyřešit otázku pouze na základě článku 49 nařízení č. 44/2001, protože podle Schlosserovy zprávy unijní zákonodárce tímto prostředkem nezamýšlel pokrýt situace, ve kterých je penále nebo srovnatelné opatření placeno ve prospěch státu v případě nedodržení soudního rozhodnutí.

71. Mimoto Pocarova zpráva³⁰ upřesňuje, že nezahrnutí penále placeného státu za porušení soudního rozhodnutí mezi opatření spadající do působnosti nařízení č. 44/2001 není výsledkem neznalosti existence takového mechanismu, ale je naopak výsledkem vůle autorů. Pokud jde o článek 49 nařízení č. 44/2001, uvedená zpráva připomíná, že „[p]oukázalo se na to, že toto ustanovení ponechává bez odpovědi otázku, zda se vztahuje na pořádkové pokuty za neuposlechnutí předvolání, které jsou příjmem státu, a nikoli věřitele“³¹. Dále zpráva uvádí, že „[b]ěhem procesu přezkoumání bylo navrženo, že by bylo vhodné znění za tímto účelem vyjasnit. Pracovní skupina *ad hoc* se však rozhodla, že znění nezmění v tom smyslu, že bude výslovně zahrnovat penále určené státu, jelikož rozhodnutí ve prospěch státu může být trestněprávní povahy, a změna by tak mohla na tomto místě zavést do úmluvy určené pro občanské a obchodní věci trestněprávní prvek. Ustanovení tak lze použít pro úpravu penále ve prospěch státu pouze za předpokladu, že penále má nepochybně občanskoprávní povahu a že o jeho výkon žádá soukromá strana v řízení o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí bez ohledu na to, že platby je třeba odvést státu“. Jak

30 — Citovaná v poznámce pod čarou 11.

31 — Bod 167 uvedené zprávy.

jsem však prokázal, občanskoprávní povaha pokuty ve smyslu ustanovení § 890 ZPO není zdaleka zjevná.

4. Závěrečné poznámky

72. Ve vztahu k této pořádkové pokutě ještě uvádím, že penále ve smyslu nařízení č. 44/2001 – které je tedy třeba odlišit od německého pojetí – má za cíl přimět žalovaného k ukončení porušování práva žalobce. Je-li pořádková pokuta uložena formou pevné částky, penále spočívá v placení „peněžité částky za každý den prodlení s cílem přimět povinnou osobu ke splnění jejích povinností“³². Povinná osoba má zejména možnost vyhnout se platbě penále tím, že splní své povinnosti. V rámci pořádkové pokuty nemá chování povinné osoby po uložení pokuty žádný vliv: od okamžiku jejího uložení musí být pořádková pokuta zaplacená bez ohledu na to, zda povinná osoba v konečném důsledku splní své povinnosti. Jedná se o klíčový prvek, který rovněž s ohledem na poznámky uvedené ve Schlosserově zprávě svědčí o skutečnosti, že na položenou otázku nelze odpovědět ve světle článku 49 nařízení č. 44/2001.

73. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji odpovědět na první otázku tak, že rozhodnutí, kterým je osobě, které byla uložena předchozím soudním rozhodnutím povinnost, uložena z důvodu, že toto rozhodnutí nesplnila a na návrh druhé strany sporu, povinnost zaplatit pokladně soudu tzv. „pořádkovou“ pokutu za podmínek stanovených ustanovením § 890 ZPO, nespadá pod pojem „občanské a obchodní věci“ ve smyslu článku 1 nařízení č. 44/2001.

74. Pokud by Soudní dvůr rozhodl jinak, a přestože byl předkládajícím soudem dotázán pouze na dosah článku 1 nařízení č. 44/2001, považuji za nezbytné, aby uvedenému soudu připomněl, že k tomu, aby rozhodnutí bylo uznáno a vykonáno v dožádaném státě, nestačí, že spadá mezi občanské a obchodní věci. Naopak se překládající soud musí dále ještě ujistit, že rozhodnutí, které je předmětem řízení o výkonu rozhodnutí, bylo vydáno ve státě původu za respektování práv obhajoby, že představuje skutečně exekuční titul a že účastník, který se domáhá jeho uznání a výkonu v dožádaném státě, je skutečně „zúčastněnou stranou“ ve smyslu článku 38 nařízení č. 44/2001.

32 — Výše uvedená Jenardova zpráva (s. 54).

75. Pokud jde o tyto tři body, připomenu pouze skutečnosti obsažené ve spise, na které by se měl předkládající soud obzvláště zaměřit.

76. Pokud jde o respektování práv obhajoby, Soudní dvůr již uvedl, že „všechna ustanovení úmluvy [...] vyjadřují záměr dohlédnout na to, aby v rámci jejich cílů probíhala řízení vedoucí k přijetí soudních rozhodnutí v souladu s právy obhajoby“³³. V tomto ohledu společnost Realchemie ve svém písemném vyjádření tvrdí, že základní usnesení bylo vydáno bez ústní části řízení a bez předchozí výzvy. O usnesení o uložení pořádkové pokuty se mimoto dozvěděla až po jeho vydání. Ustanovení § 891 ZPO³⁴ však podle informací poskytnutých německou vládou vyžaduje, aby byla povinná osoba předem vyslechnuta, pokud soud poté, co k tomu byl vyzván navrhovatelem, hodlá uložit pořádkovou pokutu na základě ustanovení § 890 ZPO.

77. Pokud jde o vykonatelnost usnesení o uložení pořádkové pokuty, společnost Realchemie tvrdila, že nepředstavuje jako takové exekuční titul, ale že povahu exekučního

titulu má pouze vyúčtování nákladů zejména z důvodu skutečnosti, že uvádí totožnost oprávněné osoby – veřejného orgánu – na rozdíl od uvedeného usnesení. Německá vláda, dotázaná v tomto ohledu při jednání, nebyla Soudnímu dvoru schopna poskytnout vysvětlení. Je tedy třeba se omezit na připomenutí, že článek 38 nařízení č. 44/2001 v tomto ohledu stanoví, že pouze rozhodnutí vydaná v jednom členském státě, která jsou v tomto státě vykonatelná, mohou být vykonána v jiném členském státě poté, co v něm byla prohlášena za vykonatelná³⁵, a ponechat na překládajícím soudu, aby posoudil vykonatelnost sporného usnesení.

78. Nakonec, i za předpokladu, že by usnesení o uložení pořádkové pokuty bylo ve státě původu skutečně vykonatelné, bylo by ještě nutné rozhodnout otázku, zda se společnost Bayer může domáhat jeho výkonu v dožádaném státě, jinak řečeno, zda je „zúčastněnou stranou“ ve smyslu článku 38 nařízení č. 44/2001. Podotýkám, že se zdá, že německá právní úprava jasně uvádí, že jediným orgánem příslušným k výkonu usnesení je předseda soudu, který uvedené usnesení vydal. Ze

33 — Rozsudek ze dne 13. července 1995, Hengst Import (C-474/93, Recueil, s. I-2113, bod 16 a citovaná judikatura).

34 — Viz bod 18 tohoto stanoviska.

35 — Jenardova zpráva uvádí, že tato vykonatelnost „je vlastností titulu, jehož výkon je navrhován, podle práva země původu rozsudku a [...] není důvodné přikládat zahraničnímu rozsudku práva, která nemá v zemi původu“ (s. 48). Viz rovněž rozsudek ze dne 29. dubna 1999, Coursier (C-267/97, Recueil, s. I-2543, bod 23) a výše uvedený rozsudek Apostolides citující v tomto ohledu Jenardovu zprávu (bod 66).

spisu není zřejmé určit, zda společnost Bayer má v Německu právo domáhat se výkonu uvedeného usnesení jménem soudního orgánu. Za těchto podmínek bude předkládající soud muset vzít v úvahu informace uvedené v Jenardově zprávě, podle kterých „výraz ‚na návrh kterékoli zúčastněné strany‘ znamená, že právo domáhat se vykonatelnosti má jakákoliv osoba, která se může dovolávat rozhodnutí ve státě původu“³⁶.

zamítnut a aby byla této společnosti uložena náhrada tzv. „skutečných“ nákladů na základě článku 14 směrnice 2004/48, ve spojení s ustanovením § 1019h nizozemského občanského soudního řádu, který tento článek provádí do nizozemského právního řádu. Uvedené ustanovení § 1019h stanoví uložení rozsáhlejší náhrady nákladů řízení, než je běžné ve věcech, které spadají do působnosti směrnice 2004/48³⁷.

79. Vzhledem k nejasnostem a nejednoznačností spisu – které lze vysvětlit skutečností, že se překládající soud rozhodl zaměřit svou otázku na článek 1 nařízení č. 44/2001 –, není Soudní dvůr schopen poskytnout konečné odpovědi, ale bude muset předkládající soud upozornit na tyto tři body, pokud by na rozdíl od toho, co navrhuji, dospěl k závěru, že sporné rozhodnutí skutečně spadá mezi občanské a obchodní věci ve smyslu článku 1 nařízení č. 44/2001.

81. Podstatou druhé otázky, kterou překládající soud položil Soudnímu dvoru je, zda se na náklady řízení vynaložené v rámci řízení o výkonu rozhodnutí zahájeného v Nizozemsku, během kterého je navrženo uznání a výkon šesti rozhodnutí vydaných v Německu v rámci sporu směřujícího k zajištění dodržování práva duševního vlastnictví, vztahuje článek 14 směrnice 2004/48, který ukládá členským státům povinnost zajistit, aby náklady řízení strany úspěšné ve sporu byly zpravidla uhrazeny stranou, která ve sporu neuspěla. Jedná se tedy o určení, zda takové řízení, jehož předmětem je výkon rozhodnutí, spadá do působnosti směrnice 2004/48.

B – Ke druhé otázce

80. Ve svém vzájemném kasačním opravném prostředku před předkládajícím soudem navrhuje společnost Bayer, aby byl kasační opravný prostředek společnosti Realchemie

82. Ještě před přijetím směrnice 2004/48 uzavřelo Společenství dohodu o obchodních

36 — Vyše uvedená Jenardova zpráva (s. 49).

37 — Uvádím, že spis neobsahuje žádnou informaci ohledně přesného znění tohoto ustanovení nizozemského práva, a tudíž ohledně rozdílu mezi uložením běžné náhrady nákladů řízení a uložením náhrady nákladů řízení stanovené uvedeným ustanovením § 1019h.

aspektech duševního vlastnictví³⁸, která ve svém článku 41 stanoví, že „[č]lenové zajistí, aby jejich právní řád zahrnoval řízení k dodržování práv duševního vlastnictví [...] způsobem, umožňujícím účinné kroky vůči jakémukoli porušování práv k duševnímu vlastnictví“. S cílem zvýšit účinnost ochrany práv duševního vlastnictví článek 45 uvedené dohody stanoví zásadu, podle které budou mít soudní orgány pravomoc nařídit porušovatelé, aby zaplatil majiteli porušeného práva duševního vlastnictví náklady řízení v širším smyslu.

používáno účinně“⁴⁰. Vzhledem k tomu, že rozdíl mezi členskými státy vedou k oslabení obsahu tohoto práva⁴¹, cílem směrnice je prostřednictvím sblížení právních předpisů v této oblasti zajistit dodržování práv duševního vlastnictví jejich majiteli zavedením opatření, řízení a nápravných opatření nezbytných k tomuto účelu⁴². Ve smyslu článku 2 uvedené směrnice „[...] použijí se opatření, řízení a nápravná opatření [...] na jakékoli porušení práv duševního vlastnictví stanovené právem Společenství nebo vnitrostátním právem dotyčného členského státu“. Jelikož jsou tato opatření, řízení a nápravná opatření nezbytná k zajištění dodržování práva duševního vlastnictví, směrnice 2004/48 stanoví, že „[č]lenské státy zajistí, aby rozumné a přiměřené náklady řízení a další náklady strany úspěšné ve sporu byly zpravidla uhrazeny stranou, která ve sporu neuspěla“⁴³.

83. Jak připomínají čtvrtý a pátý bod odůvodnění směrnice 2004/48, tato směrnice je součástí řady zmíněných mezinárodních závazků zavazujících Společenství. Tím, že unijní zákonodárce uznal význam ochrany duševního vlastnictví pro podporu inovace a tvořivosti, jakož i pro rozvoj zaměstnanosti a zvýšení konkurenceschopnosti³⁹, konstatoval nutnost „zajistit, aby hmotné právo duševního vlastnictví, [...], bylo ve Společenství

84. Vzhledem k tomu, že cílem unijního zákonodárce bylo poskytnout zvýšenou ochranu majitelům práva duševního vlastnictví, bylo by možné tvrdit, že jelikož předmětem sporu mezi společnostmi Bayer a Realchemie

38 — Tato dohoda tvoří přílohu I C dohody o zřízení Světové obchodní organizace, podepsané dne 15. dubna 1994 v Marrákeši a schválené rozhodnutím Rady 94/800/ES ze dne 22. prosince 1994 o uzavření dohod jménem Evropského společenství s ohledem na oblasti, které jsou v jeho pravomoci, v rámci Uruguayského kola mnohostranných jednání (1986–1994) (Úř. věst. L 336, s. 1; Zvl. vyd. 11/21, s. 80).

39 — Viz první a druhý bod odůvodnění směrnice 2004/48.

40 — Třetí bod odůvodnění směrnice 2004/48.

41 — Viz sedmý až devátý bod odůvodnění směrnice 2004/48.

42 — Článek 1 směrnice 2004/48.

43 — Článek 14 směrnice 2004/48.

v Německu je ochrana práva duševního vlastnictví, představuje řízení, jehož předmětem je výkon rozhodnutí, zahájené v Nizozemsku společností Bayer, určitou formu prodloužení tohoto sporu a lze jej považovat za řízení, které se rovněž týká porušení práva duševního vlastnictví ve smyslu směrnice 2004/48, jehož ukončení se společnost Bayer domáhá uznáním vykonatelnosti rozhodnutí vydaných v Německu. Jednalo by se tedy o řízení, na které se vztahuje uvedená směrnice, a byl by tedy použitelný článek 14 této směrnice.

ochranu dotčeného práva zahájenou v členském státě původu.

85. Tento přístup mi nicméně nepřipadá přesvědčivý ze tří hlavních důvodů.

86. Prvním důvodem je, že podle mého názoru nelze tvrdit, že předmětem řízení o výkonu rozhodnutí jako takového je ochrana jakéhokoliv hmotného práva. Jeho předmětem je naopak ověření objektivního splnění podmínek nutných pro uznání a výkon dotčených soudních rozhodnutí v dožádaném státě. Představuje fázi předcházející výkonu rozhodnutí, jehož cílem je zajistit účinně

87. Druhým důvodem je, že článek 14 směrnice 2004/48 je plně odůvodněn zvláštní povahou sporných věcí týkajících se práv duševního vlastnictví. Komise ve svém písemném vyjádření podle mého názoru právem uvedla, že cílem tohoto článku 14 je, aby majitelé práv duševního vlastnictví nebyli odrazováni od podávání žalob potenciálně vysokými náklady řízení. Účinnost práv duševního vlastnictví přirozeně předpokládá jejich soudní ochranu. Zavedením opatření, řízení a nápravných opatření nezbytných k tomuto účelu a stanovením zásady, podle které musí náklady řízení nést v zásadě účastník řízení, který neměl ve věci úspěch, zakotvuje směrnice 2004/48 podmínky příznivé k tomu, aby jednotlivci, kteří se směrnice mohou dovolávat, mohli zahájit soudní řízení. Důvodem existence uvedeného článku 14 je tedy zvláštnost řízení a dokazování v oblasti duševního vlastnictví, jelikož náklady na vyšetřování nebo na znalecké posudky mohou být velmi vysoké⁴⁴. Výše nákladů vynaložených v rámci řízení o výkonu rozhodnutí však není srovnatelná

44 — Jak připomněla Komise ve své důvodové zprávě, viz návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o opatřeních a postupech zaměřených na dodržování práv duševního vlastnictví [KOM (2003) 46, v konečném znění] ze dne 30. ledna 2003 (s. 9).

s náklady vynaloženými v rámci řízení, jehož předmětem je určení porušení práva duševního vlastnictví, a nezdá se mi, že by mohla odrazovat poškozeného účastníka od zahájení takového řízení⁴⁵. Uznání jakékoliv zvláštnosti řízení o výkonu rozhodnutí, jejichž předmětem jsou rozhodnutí vydaná v jiném členském státě ve vztahu k právu duševního vlastnictví, není odůvodněné.

88. Zatřetí tento výklad je potvrzen upřesněním obsaženým v jedenáctém bodě odůvodnění směrnice 2004/48, že cílem směrnice „není harmonizovat předpisy pro soudní spolupráci, soudní příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ani určovat rozhodné právo. Existují nástroje Společenství, které tyto záležitosti obecně upravují a vztahují se také na duševní vlastnictví“. Jestliže cílem uvedené směrnice není harmonizovat právní předpisy pro uznávání a výkon rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, zdá se mi tedy, že tím spíše nezavádí obecné pravidlo, které by mohlo

upravovat náhradu nákladů řízení v rámci řízení, jehož předmětem je výkon rozhodnutí.

89. Tento jedenáctý bod odůvodnění předpokládá, že se směrnice 2004/48 použije, aniž bude dotčeno nařízení č. 44/2001. Ve smyslu nařízení č. 44/2001 musí být tento přezkum omezen na otázku, zda se rozhodnutí týká občanské nebo obchodní věci. Pokud bychom měli za to, že článek 14 uvedené směrnice stanoví uložení odstupňované náhrady nákladů řízení, jedná-li se o uznání a výkon rozhodnutí týkajícího se porušení práva duševního vlastnictví, předpokládá to vždy meritorní přezkum uvedeného rozhodnutí nad rámec pouhého přezkumu vyžadovaného na základě článku 1 nařízení č. 44/2001. Stejně tak by byl ohrožen požadavek na zjednodušení a zrychlení řízení o výkonu rozhodnutí zavedeného nařízením č. 44/2001⁴⁶, aniž by to bylo zvláště odůvodněno.

90. Ze všech těchto důvodů navrhuji, že článek 14 směrnice 2004/48 je třeba vykládat v tom smyslu, že se nepoužije v rámci řízení, jehož předmětem je uznání a výkon rozhodnutí týkajících se porušení práva duševního vlastnictví.

45 — Mimoto je třeba uvést, že ve věci v původním řízení byla společnost Realchemie uložena náhrada nákladů řízení souvisejících s řízením o výkonu rozhodnutí, ale že se společnost Bayer domáhá uložení rozsáhlejší náhrady nákladů řízení.

46 — Výše uvedený rozsudek Draka NK Cables a další (body 26 a 30).

V – Závěry

91. S přihlédnutím ke všem předcházejícím úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr na dvě předběžné otázky položené Hoge Raad der Nederlanden odpověděl takto:

- „1) Rozhodnutí, kterým je osobě, které byla uložena předchozím soudním rozhodnutím povinnost, uložena z důvodu, že toto rozhodnutí nesplnila a na návrh druhé strany sporu, povinnost zaplatit pokladně soudu tzv. ‚pořádkovou‘ pokutu za podmínek stanovených ustanovením § 890 německého občanského soudního řádu (Zivilprozessordnung), nespadá pod pojem ‚občanské a obchodní věci‘ ve smyslu článku 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

- 2) Článek 14 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví je třeba vykládat v tom smyslu, že se nepoužije v rámci řízení, jehož předmětem je uznání a výkon rozhodnutí týkajících se porušení práva duševního vlastnictví.“